

Το χάσμα των γενεών, Μ. Ανδρόνικος

Μανόλης Ανδρόνικος

Το χάσμα των γενεών

Είναι κοινός τόπος στους ανθρώπους της ώριμης ηλικίας να επικρίνουν τη συμπεριφορά των νεοτέρων και να επιχειρούν συγκρίσεις με τη δική τους νεότητα, όταν όλα, κατά τη γνώμη τους, ήταν καλύτερα και η ζωή και τα ήθη και ο πολιτισμός, ακόμα και η φύση. Ο πρώτος που αναφέρει αυτή τη στάση ενός ηλικιωμένου, σοφού ανθρώπου είναι ο Όμηρος. Ο Νέστορας, που είχε δει δύο γενιές ανθρώπων να περνούν και βασίλευε πια στην τρίτη, όταν αισθάνεται την ανάγκη να πάρει το λόγο και να μιλήσει στους εξαγριωμένους από θυμό πολεμάρχους, τον Αγαμέμνονα και τον Αχιλλέα, αρχίζει την παρέμβασή του με μια αναδρομή. Εγώ, λέει, είμαι μεγαλύτερος κι από τους δυο σας πρέπει να με ακούσετε γιατί έχω μιλήσει με άνδρες πολύ καλύτερους σας, τέτοιους που δε θα ξαναδώ. Και αναφέρεται σε παλαιότερους ήρωες, τον Πειρίθουν, τον Καινέα και τον Θησέα. Αυτοί, λέει, ήταν παλικάρια που όμοιά τους δεν έχουν ξαναγίνει. Από τότε ως σήμερα κάθε γενιά επαναλαμβάνει μονότονα το ίδιο τροπάριο και φαίνεται πως το πιστεύει. [...]

Η ίδια η βιολογική διαφορά των δύο οργανισμών, του παλιού και του νέου, τους οδηγεί σε διαφορετική θεώρηση του κόσμου και σε ανταγωνιστική στάση μέσα στη ζωή. Ο νέος κινείται προς τα εμπρός, ο ηλικιωμένος, όταν δε γυρίζει πίσω, προσπαθεί να συγκρατήσει το παρόν, αυτό που του εξασφαλίζει την ύπαρξή του, να συντηρήσει όσα κατόρθωσε να αποκτήσει. Η συντηρητική στάση είναι αυτονόητη για τον άνθρωπο μιας κάποιας ηλικίας, αφού αποτελεί συνάρτηση της συντήρησης της ίδιας του της ύπαρξης, που με τα χρόνια έχει εξαντλήσει πολλές από τις πιο ζωτικές δυνάμεις της και οδεύει προς την αναπόφευκτη φθορά. Είναι απόλυτα κατανοητή η στροφή των ώριμων προς το παρελθόν, προς την περίοδο εκείνη της ζωής τους «που είχαν και δύναμη και λόγο και ομορφιά». Η νοσταλγία των χρόνων εκείνων δεν αποτελεί συναισθηματική κατάσταση φευγαλέα και ρομαντική· αποτελεί ανάγκη βιολογική, για να δικαιώσει ολόκληρη την ανθρώπινη ζωή, που τώρα μόλις διαπιστώνει ο ώριμος πως είναι τρομακτικά σύντομη και αφάνταστα ωραία.

Και ενώ ο ώριμος άνθρωπος κινείται προς τα περασμένα, ωραιοποιώντας καθετί που συνδέεται με τη δική του ωραία περίοδο της νιότης, ο νέος ατενίζει μπροστά, το

μέλλον, και πιστεύει πως μπορεί και πρέπει να το κάνει καλύτερο από το παρόν. Ο νέος, με ακέραιες όλες τις δυνάμεις του, πιστεύει πως έχει τη δύναμη και την υποχρέωση να κατακτήσει τον κόσμο που ανοίγεται μπροστά στα έκπληκτα μάτια του. Και προπάντων νιώθει πως μπορεί και πρέπει να ζήσει αυτό που λέγεται ζωή, πρώτα και κύρια να ερωτευθεί...

Και ενώ ο άνθρωπος φτάνει σε μια βιολογική πληρότητα αμέσως ύστερα από την εφηβεία του και τη διατηρεί ως τα χρόνια της ακμής του, η ανθρώπινη κοινωνία έχει οργανωθεί με τέτοιο τρόπο, ώστε η εξουσία, κάθε μορφής εξουσία, οικονομική, κοινωνική, πολιτική, πνευματική, να βρίσκεται στα χέρια των ανθρώπων που έχουν ξεπεράσει αυτό το στάδιο. Οι αποφάσεις ανήκουν σ' αυτούς που έχουν την ωριμότητα και την πείρα, όπως λέμε. Ξεχνούμε όμως πως οι αποφάσεις αυτές αφορούν ουσιαστικά τους άλλους, αυτούς που θα υποχρεωθούν να τις εκτελέσουν και να ζήσουν σύμφωνα μ' αυτές.

Εμείς οι ώριμοι είμαστε τόσο σίγουροι για τη σοφία μας και την ορθότητα της κρίσης μας, ώστε θεωρούμε αστεία τη σκέψη πως θα μπορούσαν να αποφάσιζαν για μας οι νέοι των τριάντα χρόνων. Άλλοτε συνειδητά και άλλοτε χωρίς ίσως να το συνειδητοποιούμε, οι ώριμοι ενεργούμε εξουσιαστικά προς τους νεότερους, αρχίζοντας από την οικογένεια και καταλήγοντας στην πολιτεία. Και είναι ολότελα φυσική η αντιεξουσιαστική αντίδραση των νέων που εκδηλώνεται και σε προσωπικό επίπεδο απέναντι στο άμεσο περιβάλλον τους και σε ιδεολογικό και πολιτικό απέναντι σε όλες τις μορφές του κατεστημένου των ωρίμων. Όσο αιφνιδιάζονται οι γονείς με την αντίδραση των παιδιών τους, άλλο τόσο αιφνιδιάζονται και οι οργανισμοί, κομματικοί λ.χ., που βρίσκονται κάθε τόσο αντιμέτωποι με τις νεολαίες που ανήκουν σ' αυτούς. [...]

Μανόλης Ανδρόνικος

Το χάσμα των γενεών

Το Βήμα, 31/03/1985

Ασκήσεις

1. *Και ενώ ο άνθρωποςσύμφωνα με αυτές.* Ποια αντίφαση επισημαίνει ο Μ. Ανδρόνικος στην ανθρώπινη κοινωνία στη συγκεκριμένη παράγραφο; Να συζητήσετε τη στάση της ευρύτερης κοινωνικής ομάδας απέναντι στους νέους.

2. Γιατί θεωρείται φυσιολογική η αντιεξουσιαστική αντίδραση των νέων; Να συζητήσετε στην τάξη σας το απόσπασμα της τελευταίας παραγράφου *Όσο αιφνιδιάζονται οι γονείς... που ανήκουν σε αυτούς.*

3. Ποια θεωρεί ο συγγραφέας βασική αιτία του χάσματος των γενεών;

4. Να διαβάσετε τους παρακάτω ορισμούς για το χάσμα γενεών και να τους σχολιάσετε (περιεχόμενο, έκταση, ύφος, λεξιλόγιο). Προσπαθήστε ύστερα να δώσετε τον δικό σας ορισμό, βλ. και

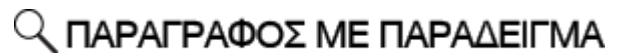

[Έκφραση-Έκθεση Β΄λυκείου, σ.226.](#)

α. Με τον όρο χάσμα των γενεών: *Υποδηλώνονται οι μεγάλες διαφορές που χωρίζουν δύο επάλληλες γενεές, τη γενεά των ωρίμων, που βρίσκεται στο προσκήνιο της κοινωνικής δραστηριότητας, και τη νέα γενιά που ετοιμάζεται να τη διαδεχτεί. Οι διαφορές αυτές αναφέρονται στην αντίληψη του κόσμου, στο νόημα της ζωής, στο κύρος των αξιών, στους τρόπους της καθημερινής συμπεριφοράς.*

β. *Χάσμα γενιών είναι η ψευδαίσθηση κάθε γενιάς ότι είναι διαφορετική από την άλλη. Χρησιμοποιείται ως όρος, όταν για οποιονδήποτε λόγο δεν θέλουν οι γονείς να εξηγήσουν κάτι στα παιδιά τους και όταν τα παιδιά δεν θέλουν να εξηγήσουν κάτι στους γονείς τους.*

5. Πώς εκδηλώνεται, κατά τη γνώμη σας, σήμερα η αντιεξουσιαστική

συμπεριφορά των νέων; Συζητήστε

στην τάξη και αναπτύξτε το θέμα σε μια παράγραφο με σχετικά παραδείγματα, βλ. και [Έκφραση-Έκθεση Β΄λυκείου, σ.63.](#)

6. (α) *οξύθυμος, ασυμβίβαστος, απόλυτος, αντιεξουσιαστής, επαναστατικός*
(β) *ονειροπόλος, διαλεκτικός, οραματιστής, ιδεολόγος, κοινωνικός*

Να περιγράψετε σε μία παράγραφο έναν τύπο εφήβου, αξιοποιώντας επίθετα από την ομάδα (α) και έναν διαφορετικό τύπο εφήβου, επιλέγοντας επίθετα από την ομάδα (β). Να υποθέσετε ότι οι παράγραφοι αποτελούν απόσπασμα επιστολής που ξεκινά κάπως έτσι:

Αγαπημένε μου φίλε,

Στην τάξη μας ήρθαν δυο καινούριοι συμμαθητές...